

अवैध उत्खननामुळे गोव्यातील जनजीवनावर वाईट परिणाम

खाणीवर अवलंबून असलेल्यांच्या उपजीविकेचा प्रश्न ऐरणीवर; स्थानिक जनतेच्या लढ्याची गरज

रजनीश जोशी : सकाळ वृत्तसेवा

सांगे, (गोवा) ता. १६ : गोवा राज्याच्या वार्षिक बजेटपेक्षा जास्त उलाढाल असलेल्या खाण व्यवसायावर बंदी आल्याने पर्यावरणवादी आणि नागरिकांनी सुटकेचा सुस्कारा टाकला असला तरी त्यामुळे अनेक नव्या समस्यांना तोंड द्यावे लागणार आहे. खाणीतून उत्खनन केलेली माती वाहून नेण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर ट्रक आणि बार्जेस लागतात. ट्रकमालक आणि बार्जवाल्यांनी या व्यवसायात २२०० कोटी रुपये गुंतवले आहेत. बहुतेकांनी बँकांकडून कर्ज घेतले आहे. खाणी बंद झाल्याने बँका बुडण्याची भीती निर्माण झाली आहे. त्यामुळे खाणी पब्लिक सेक्टरमध्ये परिवर्तित करा, असे मत गोवा फाउंडेशनचे प्रमुख, पर्यावरण तज्ज्ञ कलाऊड अल्वारिस यांनी व्यक्त केले.

गोवा मराठी पत्रकार संघ आणि दिल्लीच्या सेंटर फॉर सायन्स अँड एन्व्हाय्रमेंट यांच्या संयुक्त विद्यमाने सांगे तालुक्यातील रिव्हन येथे आयोजित केलेल्या दोनदिवसीय

रिव्हन : येथे झालेल्या चर्चासत्रात बोलताना रिचर्ड महापात्रा. या वेळी सुपर्णो बॅनर्जी व राजू नायक.

चर्चासत्रात ते बोलत होते. यावेळी ज्येष्ठ पत्रकार राजू नायक, 'सीएसई'चे सुपर्णो बॅनर्जी, रिचर्ड महापात्रा उपस्थित होते.

मुख्यमंत्र्यांनी खाण उद्योग ताब्यात घेऊन तो कायदेशीर पद्धतीने राबवावा, असे सांगून ते म्हणाले, "बेकायदा उत्खननानंतर केल्या जाणाऱ्या वाहतुकीबद्दल ड्रायव्हरविरुद्ध गुन्हा दाखल केला जातो, तो कंपनीविरुद्ध दाखल केला पाहिजे."

रिव्हन परिसर हा गोव्यातील सर्वात समृद्ध आणि जंगलाने व्यापलेला भाग म्हणून ओळखला जातो. विमलेश्वराचा

परिसर म्हणून त्याचा लौकिक आहे, पण आता खाणीसाठी पोखरलेल्या डोंगरामुळे प्रदूषण वाढत आहे, असे ज्येष्ठ अभ्यासक राजेंद्र केरकर यांनी सांगितले. गोव्याची संस्कृती कायम राहावी, यासाठी स्थानिक जनतेने उठाव करायला हवा. वेळीप आदिवासींना त्यांचे हक्क मिळायला हवेत, असे मतही त्यांनी मांडले.

पाणी हवे की खाणी ?

ज्येष्ठ पर्यावरण अभ्यासक रमेश गौन्स म्हणाले, "१९२९ पासून

गोव्याला खाणीचा इतिहास आहे. गोवा सरकारची लाडावलेली मुले म्हणजे खाणमालक. खाणीमुळेच गोव्याचा नाश होणार, असा पर्यावरण तज्ज्ञांचा अहवाल असतानाही प्रतिबंध घातला गेला नाही. एक किलोमीटर अंतरात २१ खाणी आहेत. पश्चिमघाट ते अरबी समुद्र या ५० किलोमीटरच्या अंतरात किती खाणी असाव्यात, याला काही धरबंद नाही. ९ नद्या, ४२ उपनद्या आणि १२० इंच पाऊस असतानाही गोव्यातील ८५ टक्के जनतेला वाईट पाणी पुरवले जाते, येत्या

काळात पाणी हवे की खाणी हे ठरवलेच पाहिजे.

अपर्णा पल्लवी यांनी गडचिरोली भागातील मेंढा लेखाच्या बांबू क्रांतीची माहिती दिली. जंगल हक्कांमुळे आदिवासी गावांना फायदा झाल्याचे त्या म्हणाल्या, "पण त्यासाठी खूप झगडावे लागले. एकीकडे जंगल हक्क द्यायचा, दुसरीकडे वाहतूक परवाना नाकारायचा, असले उद्योग उपयोगाचे नाहीत. गडचिरोली किंवा तत्सम आदिवासीबहुल भागात कम्युनिटी फॉरिस्ट राईट असणे आवश्यक आहे."

खाणींचे दुष्परिणाम

- » गोव्यात ८२५ खाणी, पैकी ५०७ खाणी अवैध असल्याचा केंद्रीय पर्यावरणमंत्री जयंती नटराज यांचा निर्वाळा.
- » खाणींमुळे जैववैविध्यावर परिणाम. लोणचे घालता येणारे, भाजीसाठी वापरले जाणारे बांबू नष्टप्राय.
- » प्रदूषणाचा मासेमारीवर परिणाम, येत्या काळात चीनमधून माशांची आयात करावी लागणार.
- » रासायनिक सांडपाणी, ऑग्निकल्चर वेस्टमुळे गोव्यातील समुद्र दूषित.
- » डोंगरातील पाण्याबरोबर चुना येतो, त्याचा पिकावर परिणाम होत आहे.

रिचर्ड महापात्रा आणि सुपर्णो बॅनर्जी यांनी पत्रकारितेतील बदलत्या आव्हानांबद्दल माहिती दिली. ग्लोबल ते लोकल असा बातमीचा प्रवास सुरू असल्याचे त्यांनी सप्रमाण सांगितले.